

D66 Berg en Dal Verkiezingsprogramma 2015 - 2018

“Vitale gemeenschappen verbinden”

D66 Berg en Dal

► D66 Berg en Dal®
Maart 2014

Voor u ligt het Verkiezingsprogramma van D66 Berg en Dal.

We gebruiken bewust deze naam Berg en Dal voor de nieuwe gemeente, die ontstaat uit de fusie van Millingen, Ubbergen en Groesbeek. Voor ons staat Berg en Dal voor een nieuwe start met nieuwe mogelijkheden en het perspectief op verdere uitbreiding met Heumen en Mook-Middelaar. Bovendien past deze naam bij het karakteristieke landschap en bij onze toeristische ambities.

Dus D66 Berg en Dal. Wij hebben al gekozen, u ook?

Op 19 november 2014 kunt u niet alleen stemmen voor een nieuwe gemeenteraad, maar ook voor de naam: Groesbeek of Berg en Dal. Op haar eerste bijeenkomst op 2 januari 2015 zal de nieuwe Raad besluiten over de naam, op basis van het referendum.

In het navolgende programma hebben we verwoord, wat op dit moment onze visie is op de toekomst van Berg en Dal. Het is een startpunt en geen set loze beloftes. Het zijn, in D66 traditie, richtingwijzers die u en onszelf houvast geven bij ons politieke handelen in de Raad. Mochten de nieuwe omstandigheden en inzichten leiden tot andere keuzes, dan kunt u ons daar op aanspreken en hebben we wat uit te leggen. Dat is transparantie.

Omdat zo'n programma geen spannende literatuur is hebben we de speerpunten op een rij gezet.

Aan de basis van dit programma liggen enkele grondgedachten over de taak en verantwoordelijkheid van het lokale bestuur. Van oudsher gaat het over openbare orde, ruimtelijke ordening, openbare voorzieningen, bescherming van natuurlijk en cultureel erfgoed, volksgezondheid en het bevorderen van vitale gemeenschappen. Daar komen nu een aantal taken bij in het sociale domein, waarvan de hoofdmoot overigens op regionaal niveau worden behartigd. U kunt ze wel participatie, jeugdzorg en begeleidingstaken vanuit de AWBZ.

Voor sociaal-liberalen is de bescherming van de persoonlijke vrijheid en privacy uiterst belangrijk tot het punt waar dat de ander in zijn/haar vrijheid schaadt. Anderzijds vinden we de grens van het "ik" in respect voor en steun aan de ander die wellicht minder fortuinlijk is maar evenzeer deel uitmaakt van het geheel waar we samen van profiteren. Wij vertrouwen

op de eigen kracht van onze inwoners, maar als het (even) niet lukt dan staan we voor elkaar klaar zonder te betuttelen.

De overheid is wat ons betreft primair terughoudend en faciliterend. Financiële steun aan individuen en groepen is daarom in principe tijdelijk, tenzij het om een structurele beperking of om een groot goed gaat en overheidssteun onmisbaar blijkt. Maar waar wijken verloederen, landschappen verrommelen, cultureel erfgoed teloor dreigt te gaan en mensen marginaliseren, daar past een doortastend initiatief van het gemeentebestuur.

De komende drie jaar willen wij investeren in vitaliteit en bereikbaarheid. Dat betekent dat we de kwaliteit van de voorzieningen voor zowel inwoners als ondernemers willen bevorderen. Dat we de bereikbaarheid digitaal willen verbeteren door projecten te ondersteunen c.q. te entameren die de digitale snelweg open stellen voor alle inwoners en bedrijven. Dat betekent ook, dat de mobiliteit voor de inwoners tussen en naar de kernen verbeterd wordt. En uiteraard dat er naast automobilititeit veilige fietspaden en snel openbaar vervoer is.

D66 neemt ook de oproep van de nieuwe en laatste kinderburgemeester van Ubbergen serieus waar zij pleit voor het vergroten van de veiligheid van kinderen en de verdere vergroening van onze gemeente. Daarin past wat ons betreft geen boring naar schaliegas.

Ik wil u uitnodigen om ons verkiezingsprogramma volledig te lezen. Elk onderwerp begint met de landelijke D66 standpunten, waarna cursief de lokale invullingen en speerpunten volgen, behalve het eerste onderwerp "Vitale Gemeenschappen" daarvan is geen landelijke variant.

We hopen dat de speerpunten uw interesse prikkelen en deelname stimuleren aan een permanente discussie over een eigentijdse gemeente met open oog en open grenzen.

Evert Ruiter

De 10 speerpunten van **D66** Berg en Dal

- **Berg en Dal betaalbaar voor nu en later:** D66 kiest voor een slimme mix van hervormen, investeren en bezuinigen via een zo laag mogelijke belastingdruk.
- **Europa ligt in onze achtertuin:** D66 kiest voor Duitse taalles op al onze lagere scholen in de gemeente.
- **Berg en Dal vergroot mobiliteit:** D66 kiest voor een hoogwaardige light rail - tramverbinding tussen Nijmegen en Kleef, via het tracé langs de N325 via Beek-Wyler (Duitse “Noord tracé”).
- **Berg en Dal toeristisch top:** Alleen de naam Berg en Dal is al toeristisch top! D66 heeft al gekozen.
- **Berg en Dal ondernemen in een groene en toeristische gastvrije gemeente:** D66 biedt ondernemers in de toeristische sector de ruimte. We kiezen voor instant houden van de draisine als toeristisch attractie in onze Gemeente.
- **Berg en Dal onze monumenten zijn de etalage van de Gemeente:** D66 kiest voor het versterken van ons monumentenbeleid, wij zullen bezuinigingen op monumentenbeleid afwijzen. Monumenten zijn de etalage van onze Gemeente.
- **Berg en Dal investeert in snelle internetverbindingen:** D66 kiest voor investeren in digitale bereikbaarheid voor al onze kernen en het buitengebied.
- **Berg en Dal koestert haar kroonjuwelen:** D66 kiest voor instandhouding en uitbreiding van het groen: bossen, polder, rivierlandschap, heuvels en de stuwwallen “De kroonjuwelen van Berg en Dal”
- **Berg en Dal bestuurlijk toekomstgericht:** D66 kiest ondubbelzinnig voor een verder schaalvergroting van Berg en Dal door een snel aanhaken van Heumen en Mook Middelaar.
- **Berg en Dal vitaal:** D66 kiest voor meer uitgaan van de eigen kracht en vitaliteit van inwoners. Vitaliteit komt uit mensen zelf en maakt een gemeenschap vitaal. Niet overnemen, maar ondersteunen.

• Vitale Gemeenschappen in Berg en Dal

D66 Berg en Dal

- *kiest voor het verbinden van vitale gemeenschappen. Vitaal omdat gemeenschappen uit mensen bestaan en vitaliteit komt uit mensen en het zijn mensen die bij uitstek zelf zorgen voor de vitaliteit van hun eigen gemeenschap, zeker in een tijd van een terugtrekkende overheid.*
- *ziet het verband tussen bereikbaarheid – fysiek en digitaal- en de vitaliteit van gemeenschappen. De gemeentelijke overheid zal de fysieke bereikbaarheid van gemeenschappen moeten verbeteren.*
- *Anno 2014 leven Berg en Dallers in een van Nederlands mooiste en groenste omgevingen, met prettige contacten in de eigen gemeenschap. Verbonden met vrienden en kennissen elders. En met ruime mogelijkheden voor onderwijs werk ontspanning en cultuur in de directe omgeving.*
- *weet dat de tijden van Het Dorp van Wim Sonneveld; “Een oude ansichtkaart met daarop een bakker, een kerk, een bank en postkantoor en de slagerij van J. van der Ven”, voorgoed voorbij zijn. D66 wil een beroep doen op de creativiteit en op de eigen kracht van mensen om hun leefomgeving naar hun eigen wensen aan te passen. Moderne inwoners kunnen zelf ook voorzieningen realiseren, denk aan ontmoetingsruimtes, dagbestedingen, buurtwinkels of bibliotheken op basis van vrijwilligers, dit vergroot de vitaliteit van gemeenschappen.*
- *kiest voor investeren in (ook digitale) bereikbaarheid voor alle inwoners. Nu is internet vaak nog traag. Inwoners willen via internet zaken kunnen regelen met de gemeente –ook ’s avonds of in het weekend, en niet alleen als het gemeentehuis open is.*
- *ziet moderne consumenten die steeds meer via internet winkelen en Wold Wide communiceren. Of moderne agrarische ondernemers die snellere internetverbindingen voor hun administratie en boekhoudingen willen. Of moderne ondernemers –denk ook aan startende ondernemers en ZZP-ers- die vanuit huis ook in de afgelegen kernen willen kunnen werken. Daarvoor is snel breedband internet noodzakelijk. D66 wil dit mogelijk maken.*
- *kiest voor het verbeteren van de fysieke bereikbaarheid voor auto, fietsers, maar zeker ook met moderne Hoogwaardig Openbaar Vervoer. Dit wordt de uitdaging voor de nieuwe Gemeente. Zodat ook voorzieningen –die niet in elke kern gerealiseerd kunnen worden- toch voor alle inwoners bereikbaar zijn juist ook de minder mobiele inwoners.*
- *kiest voor het concentreren van (gemeentelijke) voorzieningen bij uitstek in de drie grotere kernen in de nieuwe gemeente: Millingen – Beek - Groesbeek.*
- *wil ook de moderne shoppende consument, zeker onze Duitse burens en de Nederlanders woonachtig in onze grensstreek, als graag geziene gasten blijven ontvangen. Dat vraagt om verbetering van grensoverschrijdend verkeer. We leven in een open Europa vredig, welvarend en “in vriendschap verbonden” met open grenzen en dat is de grote verworvenheid van ruim 60 jaar Europese Unie.*
- *wil een omslag in het denken en de lokale politiek: bevolkingskrimp is ook in Berg en Dal de nieuwe realiteit.*

D66 Berg en Dal vindt het cruciaal om te stoppen met het denken in termen van groei maar wil anticiperen op de onvermijdelijke krimp van de bevolking van Berg en Dal.

- *verzet zich niet tegen de krimp van de bevolking in onze Gemeente. Na 2030 zal de bevolking in heel Nederland gaan dalen. Ontvolken speelt al langer in andere delen van Nederland Ook heel lokaal kan ontvolking plaatsvinden zoals nu reeds in diverse van onze dorpen, want de krimp van de bevolking in Berg en Dal is nu ook ingezet. Voorspellingen voor Berg en Dal variëren van -4 % tot 2020 en zelfs van -9% tot 2040 (bron: Provincie Gelderland.).*
- *wil deze krimp vertalen in concreet beleid. Bevolkingskrimp in Berg en Dal kan grote consequenties hebben voor woningbouw plannen, maar ook voor de waarde (verkoopbaarheid) van bestaande woningen en voortbestaan van voorzieningen in de dorpen én de vitaliteit van dorpsgemeenschappen. Grensverleggend kan dan bijvoorbeeld zijn, het opkopen en slopen van oude en slecht verkoopbare woningen, om ruimte te maken of voor groen of voor goede en gezonde nieuwbouw waar rekening gehouden wordt met een toekomstige vraag naar andersoortige woningtypes.*

D66 Berg en Dal kiest voor concentratie van (gemeentelijke) voorzieningen in bij uitstek de drie grotere kernen in onze gemeente: Millingen – Beek - Groesbeek.

• Financiën

► **D66 wil gezonde overheidsfinanciën.** Maar het 'bezuinigen is altijd goed' mantra is niet het onze. Dat blijkt steeds weer te leiden tot korte termijn beleid en onproductief snijden. D66 wil sturen op de kwaliteit van de publieke financiën. Wij geloven in een slimme mix van hervormen, investeren en bezuinigen. Ons uiteindelijke doel is om op de lange termijn de randvoorwaarden voor een welvarende en duurzame toekomst van Nederland te realiseren.

Berg en Dal betaalbaar voor nu en later!

D66 Berg en Dal

- *kiest voor een sluitende begroting. Begrotingsdiscipline is een hard uitgangspunt voor elke bestuurder van onze gemeente.*
- *kiest ook voor een sluitende meerjarenbegroting. Dit is namelijk bij uitstek sociale politiek. Wij willen niet onze consumptie en onze bestedingen qua financiering afwentelen op ons nageslacht. Dit blijft voor D66 Berg en Dal hard overeind, ook in crisistijden.*
- *kiest bij bezuinigingen op gemeentelijke overheidsuitgaven als eerste in kosten waarvan we vinden dat mensen die zelf moeten kunnen opbrengen of waarvan we de meerwaarde onvoldoende zien.*
- *kiest voor lastenvermindering voor inwoners en ondernemers, het lagere belastingniveau van Groesbeek biedt hiervoor nieuwe kansen.*
- *wil investeren in zowel fysiek als digitale bereikbaarheid.*
- *kiest voor kostendekkende afvalstoffen heffing die uitgaat van het principe de vervuiler betaalt.*
- *pleit voor het gaan nadenken over mogelijkheden om oude, slechte of onverkoopbare woningen op te gaan kopen en te gaan slopen. Een sloofonds opzetten met geld uit de OZB.*
- *stimuleert kostenbewust omgaan met gemeentelijk geld bij het ambtelijk apparaat. Overschrijdingen van budgetten worden binnen het beleidsprogramma opgelost. Onderbesteding van beleidsprogramma's gaan naar reserve kapitaalrekening.*
- *wil een verbetering van de leesbaarheid en de begrijpelijkheid van de gemeentelijke begroting (kosten per eenheid dienstverlening)*
- *kiest voor een transparant en effectief subsidiebeleid. Alle subsidies zijn inzichtelijk op de website van de Gemeente. Subsidies kunnen een aanjager zijn voor nieuwe initiatieven. Bij fraude wordt subsidie onmiddellijk stopgezet en teruggevorderd.*

• Bestuurlijke Herindeling

► **D66 wil duidelijkheid in bestuurlijke verantwoordelijkheden.** In het kleine Nederland, met zijn ruim 400 gemeenten, 27 waterschappen, 12 provincies, een Rijksoverheid en bovendien het lidmaatschap van de EU, is het bestuurlijk druk. Bestuurlijke verantwoordelijkheden overlappen te vaak of zijn onduidelijk. Bestuurders zitten elkaar in de weg. Democratische controle is te vaak onvoldoende geregeld of zelfs afwezig. Hierdoor ontstaan vertragingen, blokkades in besluitvorming, traagheid in uitvoering en weerstand tegen verandering. Hiervan zijn de Nederlanders uiteindelijk de dupe.

► **D66 wil gemeenten versterken.** Gemeenten krijgen meer en meer taken van het Rijk overgedragen, zoals welzijnsbeleid, grote stedenbeleid, arbeidsmarktbeleid en sociale zekerheid, maar ook zorgtaken. Alleen krachtige gemeenten kunnen deze opdrachten goed uitvoeren. Sommige gemeenten zijn hiervoor te klein.

D66 Berg en Dal vindt Berg en Dal als zelfstandige gemeente, met circa 34.000 inwoners een te kleine gemeente.

D66 Berg en Dal

- *ziet dat de constellatie van Berg en Dal -bij haar geboorte- nog niet af is. Berg en Dal heeft op 01.01.2015 "slechts" 30 a 35 duizend inwoners, dit is bij aanvang al te klein en niet levensvatbaar op de middellange termijn.*
- *kiest ondubbelzinnig voor een verdere schaalvergroting in de directe nabije toekomst. We willen direct werk te maken van een verdere gemeentelijke herindeling met onder andere Heumen en Mook Middelaar.*
- *kiest - tot verdere schaalvergroting is gerealiseerd - voor ruim gebruik van bovengemeentelijke regelingen en ambtelijk ondersteuning vanuit met name de gemeente Nijmegen. ("Beter goed inkopen, dan ondermaats zelf in huis houden.") Dit zou dan ook formeel op termijn kunnen leiden tot een grote gemeente: Gemeente Rijk van Nijmegen met circa tweehonderdduizend inwoners.*
- *Vindt dat je de probleem moet oplossen op de schaal waarop het probleem speelt en dat is veelal het Rijk van Nijmegen.*

• Democratie

► **D66 wil een openbaar bestuur dat slagvaardig is.** Evenals een functionerende rechtsstaat is democratisch bestuur een belangrijke waarborg voor onze vrijheid. Ons bestuurlijke landschap en onze democratie zijn toe aan een grondige modernisering. Niet als doel op zich, maar als middel om te zorgen dat mensen meer directe invloed kunnen uitoefenen op hun vertegenwoordigers en bestuurders.

► **D66 wil persoonsgegevens beschermen.** De decentrale opslag van persoonsgegevens bij de Gemeente in het GBA moet in lijn met de strenge Europese wetgeving. D66 wil controle op het navolgen van de regelgeving en aanspreken op schending van privacy.

Berg en Dal verdient een transparant en slagvaardig bestuur.

D66 Berg en Dal

- *stimuleert dat kinderen op basisscholen kennismaken met de waarden en vaardigheden van een gemeentelijke democratie, zoals het initiatief van een kinderburgemeester.*
- *wil bij nieuw beleid en nieuwe regels een einddatum vastleggen. Regels blijven niet zonder evaluatie onbeperkt van kracht.*
- *wil de openingstijden van het Gemeentehuis aanpassen aan de wensen en behoeftes van de moderne mens. Dat kan betekenen 's avonds langer open of op zaterdag open in plaats van overdag op werkdagen. Digitale bereikbaarheid is een absolute must.*

• Europa

► **D66 wil grensoverschrijdende samenwerking op economisch gebied.** Samen verbindingen aangaan is goed voor de samenwerking van de gemeenten in de regio en levert meer kans op bij subsidieaanvragen bij de Europese Commissie, zeker als de regio ook nog eens internationaal is samengesteld. D66 zal in de raad oproepen tot verdere samenwerken met grensregio's en gemeenten om grensoverschrijdend werknemers en werkgevers samen te brengen.

► **D66 wil versimpeling van de regelgeving op Europees gebied over grensoverschrijdend werken,** bijvoorbeeld in het meenemen van ziektekostenverzekering of sociale rechten bij ontslag.

► **D66 wil beter grensoverschrijdend (openbaar) vervoer realiseren** door meer samenwerking tussen de gemeente, de provincie en de grensregio's. Hiermee versterken we de economie in de regio's en trekken we meer recreatie en toerisme aan.

► **D66 wil zich inzetten voor tweetalig onderwijs in de grensregio's,** om grensoverschrijdende samenwerking te bevorderen.

D66 Berg en Dal ziet Europa in onze Berg en Dalse achtertuin.

D66 Berg en Dal

- *kiest voor de blik naar het oosten. De aanwezigheid van landgenoten woonachtig in de Duitse grensstreek bij Berg en Dal biedt grote mogelijkheden voor Berg en Dal. Inwoners uit Wyler, Zylflich, Kranenburg, Kleve en andere Duitse plaatsen net over de grens bij Berg en Dal zijn een graag gezien publiek bij middenstanders en ondernemers in onze Gemeente. Verder is het een positieve stimulans voor de vraag naar basisonderwijs en de vraag naar kinderopvang in onze gemeente.*
- *kiest voor internationaal en positief denken: wij Berg en Dallers leven op de grens, juist onze kinderen en onze kleinkinderen zouden bij uitstek al vroeg de Duitse taal moeten leren verstaan en spreken.*
- *wil dat het college zijn stem gebruikt in de VNG om te lobbyen voor versimpeling Europese regelgeving over sociale zekerheid en grensoverschrijdend werken.*
- *kiest er voor om Duitse les op de basisscholen in onze Gemeente te gaan geven.*
- *ondersteunt de oproep van de burgemeester van Kranenburg aan de Nederlanders in zijn gemeente om ook te integreren in Duitsland. Specifiek zijn wens om de Nederlandse kinderen naar scholen in Duitsland te sturen.*
- *kiest voor een moderne en veilige tram of lightrail verbinding tussen Nijmegen en Kleve om ook zo een alternatief te bieden aan de toename van nog verdere verkeersdruk op de N325.*
- *denkt dat de problemen met waterbeheer t.g.v. de klimaatveranderingen –het deltaplan Rivierengebied, alleen op Europees niveau kan worden aangepakt en opgelost. Als wij de dijken verhogen en Duitsland niet, klotst het water via de provinciale weg gewoon achterlangs binnen. Anders gezegd: als de wateropvang niet in het hele stroomgebied beter wordt geregeld, is het hier dweilen met de kraan open, of omgekeerd te lage waterstanden voor de scheepvaart.*

• Economie en Samenleving

► **D66 wil werken aan een Nederland waarin de mens weer centraal staat.** Vrije mensen die niet beperkt moeten worden door starre systemen, strikte regels of ontoereikende stempels en vooroordelen. Vrij om te denken en te doen. Mensen die initiatief nemen, geven vorm aan hun eigen leven en dat van dierbaren en daarmee aan onze samenleving. Daarvoor bieden wij maximale ruimte. Ruimte en kansen om het beste uit jezelf en anderen te halen. Daar de vruchten van te plukken en die met anderen te delen.

► **D66 wil dat inspanningen en werken loont,** dat gecreëerde regels dienstbaar zijn, dat de mens centraal staat – niet het systeem

► **D66 wil ruimte bieden aan ondernemerschap:** faciliteren met incubators, opstartpremies en ondernemersloketten.

D66 Berg en Dal ondernemen in een groene en toeristisch gastvrije gemeente.

D66 Berg en Dal

- *kiest als uitgangspunt bij ondernemen in Berg en Dal, voor lokale kleinschalige middenstand en MKB. Wij pleiten voor heroverweging van de wenselijkheid van vestiging van zware milieubelastende bedrijven*
- *wil alle kernen en het buitengebied in de hele gemeente aansluiten op het glasvezel netwerk.*
- *ziet ruimte voor nieuwe kwalitatieve horeca ondernemers en voor nieuwe toeristische initiatieven. Wij denken aan Stayokay hostel, chalet-parken, bungalowparken, en aan uitbreidingsmogelijkheden voor Bed & Breakfast's. Ook nieuwe campings kunnen een aanvulling zijn op het bestaande toeristische segment waardoor toeristen ook langer in onze gemeente verblijven.*
- *roept de gemeente op, meer te doen om ZZP-ers betere mogelijkheden te geven werk te acquireren. Wij denken daarvoor aan verruiming van de aanbestedingsnormen.*
- *kiest voor het verminderen van gemeentelijke regeldruk voor ondernemers.*

D66 Berg en Dal is tegen proefboringen naar Schaliegas in Berg en Dal

• Werk en Inkomen

► **D66 wil dat weer gaan werken zich loont.** D66 wil activeren en stimuleren en opletten dat er geen armoedeval ontstaat. Een betaalde baan is bovendien het beste medicijn in het voorkomen van armoede en problematische schulden

► **D66 vertrouwt op de eigen kracht van mensen maar realiseert zich ook dat sommige mensen niet op eigen kracht voort kunnen.** Daarom moeten beschutte werkplekken voor mensen die dit echt nodig hebben worden aangeboden. Een goed georganiseerde samenwerking tussen gemeenten in het Rijk van Nijmegen om dit (financieel) te kunnen realiseren is hiervoor een oplossing.

► **D66 is een voorstander van regionale samenwerking tussen gemeente om mensen beter en sneller aan werk te krijgen.** Binnen de regionale samenwerking in het Rijk van Nijmegen moet wel een duidelijke takenverdeling zijn en een goed, transparant financieel kader om de democratische legitimiteit te kunnen garanderen.

► **Voor D66 is een wederkerige relatie tussen de gemeente en de burger belangrijk** voor een goede uitvoering van arbeidsbeleid. De gemeente steunt burgers in een zelfregie-proces naar eigen zelfstandigheid. Daarbij mag de gemeente van D66 om een tegenprestatie vragen voor een uitkering, bijvoorbeeld in de vorm van vrijwilligerswerk of Work First. Dit houdt mensen aan het werk en biedt ze werkervaring. De werkzoekende mag van de gemeente verwachten betrokken te worden bij het opstellen van een plan om weer aan betaald werk te komen. De gemeente moet zich daarbij van D66 wel aan strikte randvoorwaarden houden. Zo moet er gewaakt worden voor verdringing op de arbeidsmarkt. De tegenprestatie mag niet als doel hebben om reguliere arbeidskrachten te vervangen door bijstandsgerechtigden. Daarnaast moet de focus liggen op duurzame uitstroom uit de bijstand. Een tegenprestatie mag van D66 bijvoorbeeld voor bijstandsgerechtigden niet de ruimte om te solliciteren belemmeren.

► **D66 is een voorstander van sterke samenwerking tussen de gemeente en werkgevers.** Door werkgevers te betrekken bij het matchen van vacatures kunnen mensen beter en sneller aan het werk worden geholpen. Daarnaast kan de gemeente samen met werkgevers en werknemers samen een betere invulling geven aan mogelijkheden voor minder arbeidsgeschikte werkkrachten in de gemeente.

► **D66 wil dat de gemeente in haar armoedebeleid specifiek aandacht besteedt aan gezinnen met kinderen.** In lijn met het advies van de Kinderombudsman wil D66 dat de gemeenten een kindpakket ontwikkelen dat voorziet in de meest noodzakelijke behoeften, aangevuld met zaken die noodzakelijk zijn om mee te kunnen doen in de samenleving. Daarbij kan het bijvoorbeeld gaan om zwemlessen, een pasje voor de lokale bibliotheek of het lidmaatschap van een sportvereniging.

D66 Berg en Dal wil mensen in Berg en Dal sterker maken en niet klein houden.

D66 Berg en Dal

- *wil dat de gemeente Berg en Dal maatwerk biedt in het begeleiden naar werk. In een gesprek met de werkzoekende kan bepaald worden wat het traject zal worden. Tevens kiezen we voor samenwerking met het regionale UWV WERKbedrijf voor de werkgeversdienstverlening.*
- *kiest voor de vorming van interregionale sociale diensten Rijk van Nijmegen voor zowel het Werk- als het Inkomensgedeelte.*
- *verwacht van werkzoekende Berg en Dallers een arbeidsmobiliteit die minimaal de regionale arbeidsmarkt in het Rijk van Nijmegen omvat.*

- *kiest voor het Work first principe voor WWb-ers. Berg en Dallers die niet kunnen werken of niet voor zichzelf kunnen zorgen, verdienen de steun van de gemeente. Wat mensen wel kunnen is belangrijker dan dat wat mensen niet (meer) kunnen.*
- *wil Berg en Dallers stimuleren in keuzes maken om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor hun leven en niet afhankelijk te houden van uitkeringen. Dat is pas werkelijk sociaal beleid.*
- *kiest voor een intensieve fraude aanpak. Helaas wordt er nog steeds regelmatig gefraudeerd met bijstandsuitkeringen. Fraude is funest voor het draagvlak van onze sociale voorzieningen en verspilling van gemeenschapsgeld. Lokale voorbeelden tonen aan dat er met intensieve zoekacties veel fraude opgespoord kan worden, wat ook nog eens geld oplevert.*
- *kiest ervoor dat de taken economische zaken en arbeidsmarktbeleid (Participatiewet) onder één wethouder vallen, omdat de taken sterk met elkaar verbonden zijn. De verbinding tussen de gemeente Berg en Dal de inwoners en werkgevers is essentieel in het slagen van het beleid onder de Participatiewet en zal bijdragen aan het makkelijker behalen van de besparingen die de wet beoogt.*
- *verwacht van Berg en Dallers die de Nederlandse Taal slecht spreken of niet kunnen lezen of schrijven, een inspanningsverplichting om hun taalvaardigheden te verbeteren. Taal is de toegangspoort tot de arbeidsmarkt en tot integratie in Nederland en de Euregio.*

• Zorg en Welzijn

► **D66 wil dat de zorgvrager centraal staat.** Te vaak wordt er gesproken over mensen, in plaats van met mensen. Dat moet veranderen. De gemeente is de bestuurslaag die het dichtst bij de burger staat. De gemeente is daarom het beste in staat om het gesprek aan te gaan met de zorgvrager en zijn directe omgeving over de invulling van de zorg. Dit gesprek wordt wat D66 betreft gevoerd door de zorgcoördinator. Dat is een gekwalificeerde professional met een brede blik die het geheel van zorgbehoefte en –aanbod kan overzien.

► **D66 wil dat er al vóór 1 januari 2015 wordt geïnvesteerd in kennisopbouw** Met de decentralisaties komt er een omvangrijk en complex takenpakket op de gemeenten af. Dit vraagt om een professionaliseringsslag en een versterking van de bestuurskracht bij ambtelijke diensten, bestuurders en gemeenteraadsleden. D66 wil dat de medewerkers bijvoorbeeld cursussen krijgen, dat ambtenaren en professionals kunnen leren van het CIZ (indicatieorgaan voor langdurige zorg) en de provincie (tot 2015 verantwoordelijk voor jeugdzorg), van pilots met gemeentelijke jeugdzorg.

► **D66 wil dat de democratische legitimiteit geregeld is en de aanspreekbaarheid helder is.** Veel gemeenten zijn individueel onvoldoende groot om de volledige decentralisaties in eigen beheer uit te voeren. Ze zullen straks moeten samenwerken bijvoorbeeld voor de inkoop van (jeugd)zorg. Bovengemeentelijke samenwerking mag er echter niet toe leiden dat straks niemand meer aanspreekbaar is. Het moet wat D66 betreft altijd volstrekt duidelijk zijn wie waarvoor verantwoordelijk is en door de Gemeenteraad aangesproken kan worden: geen verstoppertje spelen in samenwerkingsverbanden. Daarnaast dient de positie en inspraak van cliënten en direct betrokkenen via cliëntenraden te zijn gewaarborgd.

► **D66 wil een heldere toezichtstructuur.** Duidelijk moet zijn wie waarop toezicht houdt. Te veel regeldruk moet worden voorkomen, net als 'witte vlekken'.

► **D66 ziet de verbinding tussen de drie decentralisaties als essentieel tot het succesvol uitvoeren van beleid op lokaal niveau (bijvoorbeeld bij multiprobleem-gezinnen).** Door één intakegesprek met één aanspreekpunt/regisseur in plaats van tien hulpverleners kan ook een deel van de korting op de budgetten worden opgevangen.

► **D66 wil een goede, deugdelijke en transparante financiële boekhouding met beheersbare financiële risico's.** Met de decentralisaties krijgen gemeenten een veel grotere financiële verantwoordelijkheid en draagt de gemeente een veel groter risico van budgetoverschrijdingen. In de Tweede Kamer heeft D66 ervoor gezorgd dat gemeenten optimale beleidsvrijheid hebben door het onderscheid tussen alle potjes voor zorg en welzijn weg te halen. Zo kan de gemeente het geld dáár besteden waar dit het meeste nodig is. Dit geeft meer vrijheid, maar vraagt ook beter beheer van de beperkte financiële middelen, zeker nu de decentralisaties gepaard gaan met grote bezuinigingen.

D66 Berg en Dal ziet vergrijzing en ontgroening in Berg en Dal: jong en oud zijn hard nodig!

D66 Berg en Dal

- *voorziet de consequenties van de vergrijzing én ontgroening van onze bevolking in Berg en Dal. Consequenties hiervan zijn voor de gemeente Berg en Dal fors: minder mensen per huishouden, veranderingen in vraag naar onderwijs, in vraag naar sportfaciliteiten, in vraag naar openbaar vervoer, in vraag naar specifieke woonvormen, in de vraag naar specifieke woningtypes, in de vraag naar hoeveelheid en type zorg, in de vraag naar medische zorg, in het beroep op WMO budgetten, in de vraag naar faciliteiten voor vrijetijdsbesteding.*

- *ziet de moderne actieve senior als ook als kritisch consument, velen van hen ont-sparen. Meer moderne actieve senioren in onze Gemeente betekend ook meer mogelijkheden voor het vrijwilligerswerk.*
- *wil dat mensen die afhankelijk zijn van langdurige zorg deel blijven uitmaken van de gemeenschap*
- *wil de multiprofessionele wijk- en buurtteams in de hele gemeente, als basis voor eerste hulp indicatiestelling en goede doorgeleiding, maar ook voor begeleiding in het kader van de jeugdzorg.*
- *volgt de ontwikkeling van de modulaire gemeenschappelijke regeling (MGR) op de voet en wil voorkomen dat maatwerk per gemeente in de regio tot rechtsongelijkheid leidt.*
- *wil de nieuwe forse geldstroom laten controleren door een gezamenlijke rekenkamer in het Rijk van Nijmegen.*
- *wil een effectieve en efficiënte vertegenwoordiging van de patienten- en clientenorganisaties in de gemeente: per groep één vertegenwoordigend orgaan die de belangen behartigt bij de gemeente.*

• Jeugd en Onderwijs

► **Naast transitie vindt D66 vooral een transformatie van de Jeugdzorg van belang.** De overheveling van de taken naar de gemeenten moet ertoe leiden dat de zorg voor jongeren ook echt beter wordt. Dus naar de situatie waarin per betrokken gezin sprake is van één plan met één duidelijke regisseur.

► **Bij de uitvoering van de jeugdzorg stelt D66 nadrukkelijk het kind centraal.** Dat klinkt vanzelfsprekend, maar dat is het helaas niet. D66 is voorstander van decentralisatie van de verantwoordelijkheid voor jeugdzorg naar gemeenten omdat de overheid zo de zorg voor het kind zoveel mogelijk in de eigen omgeving kan worden georganiseerd en het eenvoudiger wordt een verbinding tussen school en werk tot stand te brengen. Jeugdzorg moet vooral gebruik maken van de eigen kracht van gezinnen. Door effectieve gezinshulp moeten uithuisplaatsingen zo veel mogelijk voorkomen worden. Ook moet er meer aandacht zijn voor waarheidsvinding. Bij melding van verwaarlozing en misbruik handelt de overheid snel, uiteraard met oog voor de specifieke situatie. D66 wil voorkomen dat kinderen onnodig lang in dergelijke situaties verblijven.

► **D66 vertrouwt op de eigen kracht van professionals, ouders en het kind.** Professionals, ouders en het kind kunnen in een wederkerige relatie beter preventief te werk gaan dan ambtenaren. D66 wil dan ook dat de gemeente en de professionals kijken naar “wat wel kan” in plaats van “wat niet kan”, en daarbij zoveel mogelijk *met* het kind praten en niet *over* het kind. Daarnaast wil D66 aandacht voor de ‘match’ tussen gezinsvoogden en gezinnen: als het niet klikt, moet de gemeente op zoek naar een andere voogd.

► **Wat D66 betreft voert de gemeente of het samenwerkingsverband geen protocollen of urenschema’s in voor professionals.** De overheid geeft professionals de ruimte om met het kind, de ouders en andere partijen een individuele aanpak te creëren om maatwerk te kunnen leveren.

► **D66 wil dat de gemeente investeert in vroege signalering van problemen en preventie.** Door eventuele problemen al in een vroegtijdig te signaleren, bijvoorbeeld op scholen en consultatiebureaus, kunnen latere problemen worden voorkomen. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in het huisvesten van Centra voor Jeugd en Gezin in scholen, zodat de drempel om naar hulpverleners toe te stappen zo laag mogelijk is.

► **D66 wil dat de kwaliteit van de zorg is gewaarborgd.** Omdat het hier gaat om kwetsbare groepen, willen we goed opgeleide jeugdzorgwerkers.

► **D66 zal het college aanspreken op de zorgtaken van het onderwijs, en het aanhaken van deze taken op jeugdtaken.** Vanuit het onderwijs kan een sterke preventieve werking uitgaan en hiermee kan de aanspraak op jeugdzorg worden verminderd. D66 wil dat de taken jeugdzorg en onderwijs onder één wethouder vallen, omdat de taken sterk met elkaar verbonden zijn.

► **D66 zet zich in voor investering in het onderwijs en de kennisindustrie**

D66 Berg en Dal is overtuigd: wie leert investeert in zichzelf en in Berg en Dal.

D66 Berg en Dal

- *kiest voor veilige scholen en voor gezonde en schone lucht in alle onderwijsinstellingen in de gemeente*

- *wil met uitdagende initiatieven schoolverlatende Berg en Dalse jongeren zonder diploma of startkwalificatie tegengaan omdat dit voor de toekomst een dreigend maatschappelijk falen kan inluiden.*
- *wil leerlingen zo vroeg mogelijk oriëntatie bieden op kansrijke beroepen en sectoren.*
- *wil dat Berg en Dallers moeten kunnen lezen en schrijven. Wij willen verborgen analfabetisme en laag geletterdheid met inspirerende projecten bestrijden*
- *wil meer aandacht voor excellente leerlingen door ondersteuning van speciale talentprogrammas.*
- *wil voldoende aanbod aan kinderopvang in alle dorpen zowel vrijwillig als professioneel. Ook voldoende buitenschoolse opvang in samenwerking met buurtwerk en sportverenigen in de Gemeente is van cruciaal belang.*
- *wil gegarandeerde plaatsing op de basisscholen in de Gemeente voor kinderen uit Berg en Dal. De basisschool is een afspiegeling van het dorp.*
- *kiest er voor om Duitse les op de basisscholen in onze Gemeente te gaan geven.*
- *steunt initiatieven en projecten die inzicht in de democratie en het democratisch functioneren op lokaal niveau bevorderen, zoals een kinderburgemeester en de kindergemeenteraad, maar ook projecten waarbij de leerlingen leren verantwoord om te gaan met sociale media.*

● Milieu en Duurzaamheid

► **D66 zet zich er in Europa voor in om luchtvervuiling bij de bron aan te pakken.** Ook in de raad zal D66 het college oproepen via het VNG in Brussel te lobbyen voor schonere auto's en bussen.

► **D66 wil dat het Natura2000-gebied snel ontwikkelen,** en wel zo dat de zeldzame planten en dieren in het gebied beschermd zijn én onze inwoners er van kunnen genieten. We zullen onze Europese delegatie inlichten als het niet snel genoeg gaat en de Europese wetgeving niet nageleefd wordt, zodat ook zij druk kunnen zetten via de Europese Commissie. D66 wil dat het college aandringt bij de Provincie op daadkracht.

► **D66 wil een verduurzaming van het Europese landbouwbeleid,** zodat het landelijk gebied in onze gemeente aantrekkelijker wordt doordat boeren iets moeten terugdoen voor het landschap voor hun subsidie. D66 zal het college stimuleren zijn stem in de VNG te gebruiken om te lobbyen

D66 Berg en Dal heeft een positief beeld over leven, wonen, recreëren, over luchtkwaliteit en milieuwaarden in Berg en Dal anno 2015.

D66 Berg en Dal

- *pleit voor een vernieuwing van de visie over landbouw in het buitengebied. Veehouderij en akkerbouw is in Nederland en Europa bezig met een herstructurering naar zeer grootschalige industriële landbouw (economics of scale) Traditionele kleinschalige en gemengde familie boerderijen zullen in de toekomst verdwijnen uit Nederland, en vervangen gaan worden door een industriële grootschalige bedrijfsvoering in de landbouw. Deze industriële bedrijfsvoering past niet in ons gemeente.*
- *vindt dat bij alle toekomstige politieke keuzes milieukwaliteit en kwaliteitsverbetering het uitgangspunt moet zijn: Kwaliteit van lucht (fijnstof, CO2 uitstoot) Kwaliteit van natuur en bio diversiteit.*
- *wil de aantrekkelijkheid van de gemeente als woon- en leef gebied gaan vergroten. Ons uitgangspunt: beslissingen van de gemeente moeten echt rendement hebben voor het milieu*
- *wil de luchtkwaliteit in de gemeente verder verbeteren. Te veel Berg en Dallers hebben last van de luchtwegen. Wij willen het gebruik van houtkachels en allesbranders in de Gemeente gaan ontmoedigen en eisen stellen aan de kwaliteit van houtkachels en allesbranders in de bebouwde kom om de uitstoot van fijnstof en CO2 terug te brengen.*
- *wil als Nijmegen de moderne tram of lightrail herinvoert, aanhaken op het regionale tramnetwerk door tramlijnen of lightraillijnen aan te leggen door onze Gemeente.*
- *kiest bij nieuwbouw projecten voor een specifiekere sturing op milieu eisen denk aan zonnenligging, duurzaamheid materiaal en gebruik zonnepanelen, isolatie en moderne ketels.*
- *wil in samenwerking met scholen projecten voor het opruimen van zwerfvuil en graffiti opzetten.*
- *wil dat vrijkomende grond (na sloop) niet per definitie opnieuw bebouwd wordt. Nieuw groen: langdurig braakliggende grond wordt tijdelijk gebruikt als groengebied bijvoorbeeld voor de kweek van bomen of voor de aanleg van volkstuinen.*

- *wil lokale en regionale en seizoensgebonden producten promoten om deze meer in de belangstelling te krijgen en kleinschalige duurzame werkende boeren te steunen.*
- *wil het starten van energiecollectieven bevorderen, met name het gezamenlijk opwekken van electriciteit met behulp van zonneenergie, biogas en wind.*
- *wil bevorderen dat scholen worden voorzien van zonnepanelen.*

• Wonen en Ruimtelijke ordening

► **D66 wil scherpe en duurzame politieke keuzes op het terrein van ruimtelijke ordening.** Omdat ruimte in Nederland niet vanzelfsprekend is. Ruimte is in Nederland dus per definitie een schaars goed. Tegelijkertijd heeft iedereen – nu en in de toekomst – ruimte nodig. Ruimte voor ons zelf om te wonen, ruimte voor onze kinderen om te spelen, ruimte om te bouwen en verbouwen, ruimte voor ondernemen, ruimte om onze economie te laten groeien en ruimte om de natuur haar gang te kunnen laten gaan.

► **D66 wil de beschikbare ruimte beter benutten door deze duurzaam in te richten en te gebruiken.** Concreet betekent dit het vergaand hervormen van de woningmarkt, het optimaal benutten van ontwikkelingen als 'krimp van de bevolking', duurzaam investeren in natuur, landbouw, visserij en het stimuleren van zuinig rijden en het gebruik van openbaar vervoer.

► **D66 wil de neerwaartse spiraal van de woningmarkt doorbreken, via hervormingen.** Al jarenlang houdt de Nederlandse woningmarkt zittende kopers en huurders op hun plek en laat zij weinig ruimte voor starters. Belangrijke oorzaken zijn de hypotheekrenteaftrek en de huurregulering. De eerste drijft de prijzen van woningen – en hypotheekschulden – op, de laatste zorgt voor een haperende huurmarkt met nauwelijks doorstroming. De economische crisis van de laatste jaren heeft de situatie verergerd.

D66 Berg en Dal kiest voor gevarieerde en kwalitatieve goede woningen omdat dat bijdraagt aan vitale gemeenschappen

D66 Berg en Dal

- *kiest voor opknappen en moderniseren (herstructurering) omdat het woningbestand in de Gemeente deels verouderd is, met een dominantie aan eensgezinswoningen uit de 60-er, 70-er en 80er jaren.*
- *kiest voor nieuwbouw op bestaande locaties met oog voor mogelijk krimp van bevolking in toekomst. Krimp is ook een kans, waarbij oog is voor de veranderende vraag naar toekomstige woning-type Bij nieuwbouw moet een deel voor ouderen worden gerealiseerd. Zodat ouderen bij voorkeur in hun eigen dorp kunnen blijven wonen.*
- *kiest niet voor nieuwe grootschalige eenzijdige woningbouw projecten. Ook niet nog meer van het projectontwikkelaars type: "leegstaande winkels met appartementen erboven en dat alles ook nog lekker compact gebouwd"*
- *wil geen hoogbouw toestaan en ook geen verdere bebouwing van heuvelrug en natuurgebieden en buitengebieden*
- *kies bij nieuwbouw en bij herstructurering van bestaande woningen voor het leeftijdbestendiger maken van woningen zodat mensen langer thuis kunnen blijven wonen, ook met een oudere of zieke partner.*
- *pleit voor het gaan nadenken over mogelijkheden om oude, slechte of onverkoopbare woningen op te gaan kopen en te gaan slopen. Een sloopfonds opzetten met geld uit de OZB.*
- *wil kritisch kijken naar huurders van sociale woningbouw. Huurders die niet langer tot de doelgroep behoren, moeten een marktconforme huur gaan betalen of op zoek naar nieuwe woonruimte. Coöperaties kunnen met de extra inkomsten investeren in de vitaliteit van de wijk of het dorp.*

- *kiest voor aanpakken leegstand. (kantoren, bedrijventerreinen en detailhandel) met creatieve en innovatie oplossingen.*
- *kiest ervoor om met Stichting Studenten Huisvesting Nijmegen bekijken of langdurige leegstaande panden mogelijk geschikt te maken zijn als studentenkamers.*

• Verkeer en Mobiliteit

► **D66 wil het gebruik van openbaar vervoer stimuleren**, door het bieden van meer kwaliteit, hogere frequenties, betere aansluitingen van trein, metro, tram, bus en fiets. Goed openbaar vervoer is meer dan een verzameling lijnen, het is een systeem dat – veel meer dan nu – in samenhang moet worden bekeken

► **D66 wil grensoverschrijdend openbaar vervoer**. D66 wil dat ook in grensstreken goed openbaar vervoer aanwezig is. Barrières die de ontwikkeling van grensoverschrijdend openbaar vervoer remmen, moeten worden weggenomen denk aan problemen met O.V. kaartautomaten, abonnement systemen en real time vertrek borden.

► **D66 wil ruim baan voor de fiets**. D66 wil fietsgebruik stimuleren en binnen bereik van grotere groepen mensen brengen. Combinaties met het openbaar vervoer worden door D66 gestimuleerd met P+R voorzieningen op strategische locaties. D66 wil het netwerk van fietsverbindingen verbeteren, onder andere door meer stallingvoorzieningen bij winkelcentra, bij busstations, publieke voorzieningen en bedrijven. D66 wil de verkeersveiligheid voor fietsers verbeteren door het beter inrichten van fietspaden en verkeersstromen. Kwetsbare verkeersdeelnemers, zoals kinderen en oudere fietsers, verdienen speciale aandacht.

► **D66 wil het ‘nieuwe werken’ stimuleren**. D66 moedigt de ingezette trend naar het ‘nieuwe werken’ aan. Met flexibele werktijden, thuiswerkfaciliteiten, gebruik van nieuwe media, autodelen en spitsmijd projecten kan de filedruk worden bestreden. Hier liggen in het bijzonder kansen voor ambtenaren en het MKB.

D66 Berg en Dal kiest voor een slimme en gebalanceerde aanpak van mobiliteitsvraagstukken.

D66 Berg en Dal

- *kiest voor verkeerssluwendende maatregelen in dorpskernen.*
- *kiest voor het terugdringen van transitieverkeer over de heuvelrug.*
- *kiest voor de vergroting van veiligheid voor voetgangers, door het aanleggen van trottoirs daar waar deze nu nog ontbreken, zoals bijvoorbeeld langs de Nieuwe Holleweg*
- *neemt de oproep van de nieuwe Kinderburgemeester serieus. De kinderburgersmeester pleit ervoor dat de Gemeente bij al haar beslissingen zich laat leiden door het uitgangspunt: vergroot het de veiligheid van kinderen in onze gemeente?*
- *kiest voor schone bussen. Geen of minimale uitstoot van fijnstof en CO2. Dit kan via voorwaarden bij gunning nieuwe concessies.*
- *wil in afstemming met Nijmegen en andere buurgemeenten ook in Duitsland, meer veilige en herkenbare (snel)fietspaden met rood asfalt om de fiets voor forensen te stimuleren en de veiligheid van fietsers te vergroten.*
- *kiest voor aansluiting op het regionale tramnetwerk mocht Nijmegen definitief kiezen voor de introductie van de moderne tram of lightrail in Nijmegen*
- *wil investeren in verbetering van de informatievoorziening over OV, door meer real time vertrektijden bij bushaltes te gaan plaatsen.*

- *wil doorstroming voor doorgaand verkeer en woon-werk verkeer verbeteren door in overleg met Nijmegen te overleggen over het afstellen van de verkeerslichten en onderzoek naar mogelijkheden van groene golven.*
- *wil in overleg gaan met aanbieders van autodeelsystemen om Berg en Dal aan te sluiten op een autodeelsysteem, onder het motto: uw 2de auto is een deelauto.*

• Openbare ruimte en Groen

► **D66 wil natuur herstellen en het bestaande natuurschoon behouden**, sterker maken en verder uitbreiden. Als een van de rijkste landen in de wereld moeten wij laten zien dat het mogelijk is welvarend te zijn, zonder dat natuur en biodiversiteit verder afbrokkelen.

► **D66 wil de Ecologische Hoofdstructuur vervolmaken** – ons nationale netwerk van verbonden natuurgebieden – omdat dat essentieel is voor het behoud van ons natuurschoon. Hiermee dragen wij ons steentje bij aan Europese biodiversiteit, het programma Natura 2000.

► **D66 wil investeren grote natuurgebieden met een goede samenhang**, zoals de Veluwe of de oevers van de grote rivieren. D66 kiest daarom voor investeren in natuurgebieden die tegen een stootje kunnen. Deze investeringen dragen bij aan het scheppen van ruimte voor ondernemers en recreatie en vergroten de waterveiligheid in Nederland. D66 wil met overheidsgeld mensen en ondernemers in de regio uitdagen om te komen met inspirerende projecten waarmee we onze ruimte optimaal beheren en gebruiken.

D66 Berg en Dal kiest voor een Gemeente voor natuurliefhebbers.

D66 Berg en Dal

- *hoeft aan U niet te gaan uitleggen, dat wij in Berg en Dal een voor Nederlandse begrippen bijzonder natuurschoon in onze Gemeente hebben. D66 Berg en Dal kiest bij elke beleidskeuze ervoor, om alles in het teken te laten staan van behoud en het voorkomen van verder versnippering van natuurgebieden of verdere bebouwing van natuurgebieden en de heuvelrug.*
- *vindt dat wij, de huidige inwoners van Berg en Dal, gezamenlijk een zware verantwoordelijkheid hebben naar onze kinderen en hun nageslacht toe, voor het behoud en uitbreiding van het natuurschoon in onze Gemeente.*
- *kiest juist voor uitbreiding van ons natuurschoon. “Natuur die er al was voor mijn en uw geboorte en waar ook generaties na ons van moeten kunnen genieten”*
- *kiest voor duurzaam groenbeheer indien mogelijk zonder gebruik van bestrijdingsmiddelen*
- *wil bewoners meer invloed geven op het groen in hun buurt en inwoners meer ruimte geven om zelf buurttuintjes aan te leggen en te onderhouden.*

• Cultuur en historie

- ▶ **D66 wil dat de gemeente een beschermende functie vervult in het lokale cultuur- en erfgoedbeleid.** Ons cultureel erfgoed is een brug tussen ons verleden en de toekomst. Het maakt ons bewust van een gezamenlijke historische identiteit, maar laat ons ook beseffen dat we iets kunnen doorgeven aan een toekomstige generatie. Cultuur- en erfgoedbeleid is echter niet een zaak van de gemeente alleen. Het gaat juist om de betrokkenheid van culturele instellingen, ondernemers, vrijwilligers en betrokken burgers. De gemeente moet daarin wat D66 betreft een coördinerende en beschermende rol vervullen
- ▶ **D66 wil dat cultureel ondernemerschap wordt bevorderd.** De gemeente dient innovatieve ideeën van cultureel ondernemers en musea te stimuleren en de ruimte te geven. De creatieve sector vinden we van belang voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat, een innovatieve economie en een tolerante leefomgeving.
- ▶ **D66 wil broedplaatsen van creativiteit ontwikkelen.** De gemeente creëert wat ons betreft culturele broedplaatsen; plaatsen waar kunstenaars, vormgevers, ondernemers en cultuurliefhebbers elkaar ontmoeten en inspireren. Kunst en cultuur verbindt en kan grenzen laten vervagen.
- ▶ **D66 wil vindt cultuureducatie van groot belang.** Elk kind moet kennis kunnen maken met de verrijking die cultuur kan bieden. D66 wil dat de gemeente cultuuronderwijs stimuleert, binnen én buiten de scholen, om kinderen kennis te laten maken met cultureel erfgoed uit de eigen omgeving. Het beheren en tentoonstellen van kunst en cultuur, bijvoorbeeld in musea, is dan ook een belangrijke maatschappelijke taak voor de gemeente.

D66 Berg en Dal houdt van kunst en cultuur.

D66 Berg en Dal

- *kiest voor cultuur, omdat cultuur zorgt voor ontspanning, discussie, het scherpt de geest en stimuleert vernieuwing. Cultuur en sport zijn voor Berg en Dallers belangrijk en meer dan alleen een tijdverdrijf; het zijn vormen van ontmoeting en participatie bij uitstek.*
- *vindt dat financiering van sport en cultuur niet alleen een zaak van de gemeente is, sponsoring, private financiering en het particulier initiatief sluiten we niet uit en kunnen zelfs tot betere resultaten leiden. De gemeente heeft wel een aanjaagfunctie, maar we willen geen nieuwe BKR.*
- *kiest voor de introductie van de microsubsidie voor kleinschalige culturele initiatieven en voor de introductie van de microsubsidie voor straat en wijk feesten.*
- *kiest voor de realisatie van aansprekende architectuur. Cultuur is vanzelfsprekend ook terug te vinden in architectuur.*

• Toerisme

► **D66 wil een mooie, schone omgeving en een bloeiende natuur**, dit is belangrijk voor Nederland. Zij dragen bij aan onze gezondheid en dus aan onze levenskwaliteit. Nederland kent schitterende natuur die wij koesteren voor ons nageslacht. Een mooie leefomgeving biedt ook ruimte voor recreatie, zorgt door toerisme voor een economische impuls en verhoogt de waarde van de bebouwde omgeving.

D66 Berg en Dal: Berg en Dal als een toeristische top attractie in Nederland.

D66 Berg en Dal

- *kiest voor verdere uitbouw van toerisme en recreatie in Berg en Dal en in onze regio, dit samen met de andere gemeenten in het Rijk van Nijmegen en de Kreis Kleve.*
- *kiest voor verdere uitbouw van wandelpaden, voor het aantrekken van een (moderne) jeugdherberg (hostel) of kleinschalige trekkershutten- of chaletpark en campingvoorzieningen.*
- *kiest voor uitbreiding van kwalitatieve horeca.*
- *steunt de grote toeristische betekenis van bestaande musea - Afrika Museum – Orientalis – Bevrijdingsmuseum, en ziet de toekomstige toeristisch betekenis voor eventuele nieuwe themaparken zoals mogelijk een Romeins Themapark.*
- *staat positief tegenover nieuwe (grote) evenementen – met eventuele subsidiering – als deze aansluiting creëren met bestaande themaparken of aansluiting creëren met arrangementen zoals Wijnproeverijen en Wijnfeesten*

• Sport en bewegen.

► **D66 wil sport en bewegen op school en in de buurt.** Sport en bewegen draagt sterk bij aan gezondheid, voor alle leeftijden. Daarbij geldt 'jong geleerd is oud gedaan'. Gymles is daarom voor D66 een belangrijk onderdeel van de schoolopleiding. D66 wil sport als onderdeel van de PABO opleiding en dat basisscholen de kwaliteit en het aantal gymlessen opschroeven. Toegankelijke lokale sportvoorzieningen en sportverenigingen zijn essentieel om mensen te laten bewegen. D66 is voorstander van brede scholen. Op de brede school krijgen kinderen een totaalpakket aan ontwikkelingsmogelijkheden. Naast het reguliere onderwijs biedt de brede school ook kinderopvang, voorschoolse educatie, buitenschoolse opvang, sport en cultuur

D66 Berg en Dal sport en bewegen voor jong en oud, sport en bewegen als smeerolie in onze vitale gemeenschappen.

D66 Berg en Dal

- *ziet sport en bewegen als een belangrijke manier om Berg en Dallers gezonder te laten leven en ook om gezonder senior te zijn.*
- *wil een actieve sportbeleving door de Berg en Dallerse jeugd stimuleren ook in kader van het toenemende overgewicht bij jeugdigen.*
- *kiest voor verbreding van het sportaanbod om juist ook meisjes te stimuleren actief te gaan sporten.*
- *kiest ervoor om de financiële middelen voor geaccepteerde sporten af te bouwen en te investeren in sporten die nog niet zo gebruikelijk zijn in de gemeente, of die slecht toegankelijk zijn.*
- *ziet een individualisering van de sportbeoefening, door een toenemend niet- in- clubverband beoefen van sport: fitness – joggen - toerfietsen –hardlopen. De gemeente moet financiële middelen ombuigen om deze individuele sportbeleving te stimuleren en te faciliteren.*
- *ziet dat een actieve cultuur – en sportbeleving ook positief is voor het integreren in Nederland en voor het wederzijds begrip in een harmonieuze samenleving. Sport leidt ook tot participatie en leert om samen te werken.*
- *wil sportverenigingen in de gemeente betrekken bij tussenschoolse en naschoolse opvang.*
- *kiest er voor dat elk kind dat de basisschool verlaat kan zwemmen.*

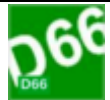
In Berg en Dal kan elke leerling die van de basisschool komt zwemmen!

• Openbare Orde

► **D66 wil een rechtsstaat die de vrijheid van mensen beschermt**, met een democratisch gecontroleerde macht en gewaarborgde mensenrechten. Zonder een goed functionerende rechtsstaat en democratie bestaat vrijheid niet. Daarom verdedigt D66 de rechtsstatelijke waarden en de democratie in Nederland hartstochtelijk en streven wij ze na in de rest van de wereld. Onze voorstellen met betrekking tot rechtspraak, veiligheid en politie, maar ook internationale samenwerking, defensie en asiel vinden hun basis in dit streven.

► **D66 wil criminaliteit bestrijden**. D66 wil dat politie zichtbaar aanwezig is op straat en vindt het vooral belangrijk dat criminelen opgespoord, gearresteerd en veroordeeld worden. Daar is nog wel een slag te slaan door het doen van aangifte eenvoudiger te maken, ondersteund met een aangiftevolgsysteem. Vervolgens moet de pakkans omhoog.

► **D66 wil meer preventie en pakkans omhoog** De pakkans moet omhoog. Daarvoor moet worden geïnvesteerd in ICT bij de politie, zodat burgers makkelijker aangifte kunnen doen via internet, en zijn onder andere meer rechercheurs en forensisch deskundigen nodig.

D66 Berg en Dal wil politie zichtbaarder op straat in onze Gemeente - bereikbaarder en herkenbaarder voor onze inwoners.

D66 Berg en Dal

- *wil investeren in het informeren van mensen over hoe zij zelf kunnen bijdragen aan hun eigen veiligheid en die van hun directe leefomgeving. Meer samenwerking tussen Politie en bewoners.*
- *wil bedrijven aanpakken die stelselmatig milieu- en veiligheidsregels overtreden. D66 wil dat strenger gehandhaafd wordt op milieudelicten en veiligheidsregels.*
- *wil sneller optreden tegen foutgeparkeerde fietsen en auto's en deze sneller weg laten halen als het gevaarlijk dreigt te worden.*
- *kiest niet voor het inzetten van meer BOA's in de Gemeente.*
- *ziet bewoners in hun eigen wijk meer regie voeren bij veiligheidsbeleid en bij structurele overlast door mee te beslissen over de prioriteiten in het veiligheidsbeleid in hun eigen gemeenschap.*
- *wil goede terugkoppeling nadat mensen meldingen gemaakt hebben van overlast*
- *wil het gebruik van de nieuwe media bij het bevorderen van de veiligheid stimuleren.*